

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЦЕНТР ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ
У ЗАПОРІЗЬКІЙ ОБЛАСТІ**

**ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ ЕКСПЕРТНИХ ТВОРЧИХ ГРУП
У ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ**

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Запоріжжя
2017

Методичні рекомендації на тему: «Організація роботи експертних творчих груп у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»

Рекомендовано:
науково-методичною радою
НМЦ ПТО у Запорізькій області
як методичні рекомендації для
заступників директорів з НВР,
методистів, педагогічних працівників
закладів професійної (професійно-
технічної) освіти
Протокол № 5 від 07.12.2017

Укладач:

Четверякова Л.І., методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області

Відповідальний за випуск:

Паржницький О.В., директор Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області

Комп'ютерний набір, верстка, редагування і коректура:

Павленко І.М., лаборант Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області

Рецензент:

Бабкова О.О., доцент кафедри андрагогіки КЗ «Запорізькій обласний інститут післядипломної педагогічної освіти» ЗОР

ЗМІСТ

	Вступ	4
1.	Загальні засади формування експертних творчих груп	5
2.	Положення про експертну творчу групу	7
3.	Провідні напрямки роботи та зміст діяльності експертних творчих груп у професійно-технічних навчальних закладах	11
4.	Творчі групи як одна з ефективних форм підвищення професійної компетентності викладачів загальноосвітньої підготовки	20
5.	Література...	23
6.	Додатки.....	24

Вступ

Радість творчої праці, повнота життя завдяки творчості – до цього прагне кожна культурна, освічена людина
В.О. Сухомлинський

Основою суттєвого покращення навчально-виховного процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти є добре налагоджена методична робота, особлива роль в організації і проведенні якої належить колективним формам. Колективні форми методичної роботи використовуються з метою вироблення єдиного підходу до вирішення певних проблем, обговорення актуальних питань організації навчально-виховного процесу, аналізу результатів загальної діяльності, вивчення і поширення кращого педагогічного досвіду, наукової та педагогічної інформації.

Однією з форм колективної методичної діяльності є робота експертних творчих груп.

Експертна творча група – професійне об'єднання педагогів, яке акумулює творчий потенціал викладачів і створене для рішення актуальних проблем в освітньому процесі, підготовки методичних матеріалів, узагальнення перспективного досвіду педагогічних працівників, його розповсюдження.

Дані методичні рекомендації – це спроба систематизувати інформаційний матеріал щодо цілей і методів роботи експертних творчих груп у закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Вони містять практичні рекомендації педагогічним працівникам та методистам щодо організації і проведення цієї роботи. Методичні матеріали підготовлені на основі аналізу діяльності експертних творчих груп області.

1. Загальні засади формування експертних творчих груп

Головними завданнями методичних об'єднань педагогів є розвиток професійної компетентності кожного педагогічного працівника, формування в нього вмінь сприймати інновації і творчо їх реалізувати в своїй роботі.

У спрямуванні творчих пошуків викладачів щодо вивчення і впровадження досягнень сучасної педагогіки та перспективного досвіду у навчальний процес особлива увага приділяється експертним творчим групам. Творчі експертні групи забезпечують розвиток креативного потенціалу педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, сприяють формуванню в них вмінь щодо самоаналізу, здатності до дослідницької діяльності, до подолання інерції мислення, розвивають позитивне уявлення щодо власної професійної діяльності.

З метою якісної організації роботи з вивчення досвіду педагогічних працівників, виявлення та розповсюдження перспективного педагогічного досвіду викладачів закладів професійної(професійно-технічної) освіти, підвищення педагогічної майстерності викладачів загальноосвітньої підготовки у Запоріжжі, Мелітополі, Бердянську створено експертні творчі групи викладачів з предметів «Українська мова», «Українська література», «Історія України», «Зарубіжна література», «Іноземна мова», «Фізична культура». Розроблено та затверджено положення про експертну творчу групу при Науково-методичному центрі професійно-технічної освіти у Запорізькій області та орієнтовний зміст експертного висновку.

Керівники експертних творчих груп організують вивчення досвіду роботи викладачів суспільно-гуманітарних дисциплін та надають висновки щодо рівня їхньої професійної діяльності, члени творчих груп відвідують відкриті уроки та позакласні заходи, які проводять педагогічні працівники з метою вивчення та розповсюдження перспективного досвіду роботи.

Роботу експертних творчих груп координує методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області. До

складу експертної творчої групи входять досвідчені педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти.

Головним завданням творчої групи є: виявлення та впровадження найбільш ефективних сучасних педагогічних технологій у практичну діяльність викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти; підвищення мотивації педагогічних працівників, обмін досвідом успішної педагогічної діяльності, підвищення професійної майстерності викладачів професійно-технічних навчальних закладів області.

Важливе місце в роботі творчих груп слід відвести вивченню, узагальненню, розповсюдженню та впровадженню в практику роботи педагогічних працівників перспективного досвіду колег, які повинні здійснюватися за участі керівництва закладу освіти.

Головна мета діяльності творчих груп – об'єднання креативних педагогів-одномумців, які через дослідницьку діяльність та її результативність впливатимуть на якість освітнього процесу.

2. Положення про експертні творчі групи

2.1. Загальні положення

2.1.1. Положення про експертні творчі групи, які створені Науково-методичним центром професійно-технічної освіти у Запорізькій області, регламентує правовий статус експертних творчих груп, визначає їхні задачі, функції, структуру, порядок організації діяльності.

2.1.2. Положення розроблено з метою створення оптимальних умов для організації і координації діяльності творчих груп в напрямку розвитку і удосконалення навчально-виховного процесу в закладах професійної (професійно-технічної) освіти.

2.1.3. В Положенні використовуються наступні поняття:

Експертна творча група – професійне об'єднання педагогів, яке акумулює творчий потенціал викладачів і створена для вирішення актуальних проблем в навчальному процесі, підготовки методичних продуктів, узагальнення перспективного досвіду педагогічних працівників, його розповсюдження.

Методичний супровід – взаємодія педагога (творчої групи) і методиста, яка направлена на ефективне вирішення актуальних для викладачів проблем в професійній діяльності.

Методичний продукт – результат діяльності творчої групи або окремого викладача, представлений в різних формах: навчальний посібник, методичний збірник, методична розробка (уроку, заходу), методичні рекомендації, «портфоліо», навчальний кейс, методичний лист.

2.1.4. При організації експертних творчих груп діє принцип добровільності і творчої ініціативи.

2.1.5. Нормативно-правовою основою діяльності експертних творчих груп є Положення, яке затверджено директором Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області.

2.2. Мета, функції, організація роботи експертних творчих груп

2.2.1. Метою організації експертних творчих груп є забезпечення умов для мобільного, ефективного рішення професійних проблем, підтримки творчих ініціатив, мотивації педагогів до освіти, розвитку їхньої професійної компетентності.

2.2.2. Експертні творчі групи виконують наступні функції:

- Ефективне рішення методичних проблем.
 - Створення методичних продуктів з обраних проблем.
 - Узагальнення педагогічного досвіду викладачів ПТНЗ.
 - Забезпечення стійкої мотивації до професійного, творчого зростання педагогів.
- Подання до керівництва ПТНЗ висновків про рівень професійної майстерності педагогічних працівників, які атестуються.

2.2.3. Експертна творча група створюється за ініціативою методичного об'єднання педагогів або особистою ініціативою методиста Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області.

2.2.4. Очолюють роботу експертних творчих груп керівники, яких обирають викладачі відповідних предметів на обласному семінарі-практикумі.

2.2.5. Напрямки роботи творчих груп здійснює Науково-методичний центр професійно-технічної освіти у Запорізькій області, який підтримує ініціативу методичних об'єднань, творчих педагогів.

2.2.6. Робота експертної творчої групи проводиться у відповідності з планом, який складається керівником і обговорюється на засіданні групи.

2.2.7. Питання, що стосуються діяльності й компетенції експертної творчої групи, розглядаються на її засіданнях, які відбуваються за потреби і їх оформлюють протоколом.

2.2.8. Звіт про роботу експертної творчої групи надається до Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області,

заслуховується на обласному семінарі-практикумі (творчий звіт, тренінг, майстер-клас).

2.2.9. Контроль діяльності експертних творчих груп здійснює методист Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області, який звітує на засіданні науково-методичної ради Центру.

2.3. Зміст і основні форми діяльності експертних творчих груп

2.3.1. Змістом діяльності експертних творчих груп є:

- вивчення та аналіз професійних проблем;
- розробка проектів, направлених на рішення професійних проблем;
- підготовка та обговорення доповідей, виступів педагогів на обласних семінарах-практикумах, конференціях з актуальних питань педагогіки, психології, методики викладання;
- виявлення та розповсюдження перспективного педагогічного досвіду;
- участь у семінарах, тренінгах з метою підвищення теоретичного та методичного рівня викладачів;
- розробка методичних матеріалів за обраною темою.

2.3.2. Діяльність експертних творчих груп може проходити в різних організаційних формах:

- виступи викладачів з повідомленнями щодо інноваційного досвіду своєї роботи;
- різні види навчальних та ділових ігор;
- відкриті уроки та позаурочні заходи;
- майстер-класи;
- тренінги;
- консультації;
- конференції;
- круглі столи;
- фестиваль методичних ідей;
- аукціон педагогічних ідей і творчих проектів
- банк методичних ідей.

2.4. Права та обов'язки членів експертних творчих груп

2.4.1. Члени експертної творчої групи мають право:

- конструктивно критикувати і вносити корективи в план та процес роботи групи з урахуванням результатів;
- виступати з ініціативою щодо напрямків роботи групи;
- брати участь у роботі експертної творчої групи в основний робочий час;
- надавати методичну допомогу педагогічним працівникам щодо підготовки та проведення уроків і позаурочних заходів;
- організовувати взаємовідвідування уроків, їх обговорення;
- проводити експертизу впровадження і реалізації методичних ідей, інновацій, технологій, програм навчання;
- узагальнювати досвід роботи педагогічних працівників.

2.4.2. Члени експертної творчої групи несуть відповідальність:

- за виконання плану роботи групи в повному обсязі;
- за вчасну інформацію про результати роботи групи;
- за якість виданих методичних матеріалів, проведених заходів.

2.4.3. Керівник експертної творчої групи забезпечує ведення наступної документації:

- банк даних педагогів – членів групи;
- план роботи групи;
- банк методичних матеріалів, які розробили члени групи;
- експертний висновок щодо професійної діяльності педагогічного працівника, який атестується (додаток 1);
- звіт про роботу групи за минулий начальний рік.

3. Провідні напрямки роботи та зміст діяльності експертних творчих груп

Діяльність експертних творчих груп спрямована на розвиток професійної майстерності викладачів, збагачення їх індивідуально-творчої лабораторії з метою оптимізації підготовки до роботи з учнівською молоддю.

У м. Мелітополь ефективно працює експертна творча група викладачів суспільних дисциплін з проблеми: «Формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття любові до України, пошани до видатних вітчизняних історичних діячів, готовності до виконання громадянських та конституційних обов'язків». За 3 роки існування викладачі історії під керівництвом Казачанської І.Я. видали два методичних збірника за темами: «Система патріотичного виховання учнів на уроках та в позаурочній роботі з історії», (додаток 2), «Національне виховання учнівської молоді на уроках та у позаурочній роботі з суспільних дисциплін» (з досвіду роботи творчої групи).

На початку 2016-2017 навчального року експертна творча група провела «Естафету пам'яті», присвячену 73-й річниці визволення міста Мелітополя та 72-й річниці визволення України від німецько-фашистських загарбників. В дослідницькій роботі взяли участь учні та викладачі професійно-технічних навчальних закладів м. Мелітополя. Насичені та змістовні засідання експертної творчої групи були проведені у грудні 2016 року:

1) викладачем ДНЗ «Мелітопольський професійний ліцей» Кисіль О.Л. був проведений відкритий позаурочний захід з історії України та тему: «Європейські перегони». Для проведення заходу була обрана нетрадиційна форма діяльності – «Дзвін»;

2) викладачем ДНЗ «Мелітопольське вище професійне училище» Дійковим М.І. був проведений відкритий урок з історії України на тему: «Голодомор в Україні 1946-1947 рр.».

Члени експертної творчої групи проаналізували захід та урок, надали експертні висновки, які викладачі мали можливість використати при атестації.

Одним із напрямків діяльності групи є робота з обдарованими учнями, підготовка їх до участі в обласних олімпіадах, конкурсах. У березні 2017 року членами експертної творчої групи були розроблені та запропоновані для подальшої роботи варіанти завдань для обласної олімпіади з предмета «Всесвітня історія».

Викладачі творчої групи взяли участь у підготовці завдань для комплексних контрольних робіт з предметів «Історія України» та «Всесвітня історія», які можна використовувати при атестації професійно-технічного навчального закладу та підготовці до ЗНО.

В листопаді 2017 року викладачі творчої групи під керівництвом методиста Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області підготували і провели методичний тренінг «Використання методу ментальної карти при викладанні історії» для викладачів суспільних дисциплін області.

Досвід роботи творчої групи був представлений керівником групи Казачанською І.Я. на Всеукраїнському вебінарі «Система патріотичного виховання учнів на уроках історії».

Змістовною і плідною є робота експертної творчої групи викладачів історії м. Запоріжжя з проблеми: «Формування громадянської компетентності учнів на уроках суспільних дисциплін». Викладачами групи підготовлено 3 методичні продукти за темами: «Методичний альманах узагальнення досвіду роботи викладачів історії з обдарованими учнями на уроках та в позаурочний час», «Методичний альманах узагальнення досвіду роботи викладачів історії з національно-патріотичного виховання на уроках та в позаурочний час». В першій роботі акцентується увага на активізації пізнавальної діяльності засобами музейної педагогіки (Бондаренко Н.О., викладач історії ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище»), красноріччій

роботі як напрямку роботи з обдарованими учнями (Піпнік Н.М., викладач історії ДНЗ «Токмацький професійний ліцей»), обдарованих дітей залучено до пошуково-дослідницької роботи (Кириченко В.А., викладач історії ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище «Моторобудівник»). Другий альманах висвітлює наступні питання: формування національної свідомості на уроках історії (Щука Л.М., викладач історії ДНЗ «Запорізький професійний промисловий ліцей», реалізація національно-освітніх принципів виховання на уроках історії та в позаурочній діяльності» роботи (Кириченко В.А., викладач історії ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище «Моторобудівник»), національно-патріотичне виховання прикладами історії рідного краю (Євдощенко Н.П., викладач історії ДНЗ «Запорізький будівельний центр професійно-технічної освіти», нероздільність освітньої, розвивальної і виховної функції у процесі національно-патріотичного виховання на уроках історії» (Кісліцина Н.О., викладач історії ДНЗ «Запорізьке машинобудівне вище професійне училище»).

Вивченню і впровадженню досягнень психолого-педагогічної науки та перспективного досвіду, якісному науково-методичному забезпеченню навчального процесу налагоджена робота експертної творчої групи викладачів української мови та літератури м. Мелітополя «Дивослово», яка працює з такої проблеми: «Впровадження інтерактивних технологій на уроках української мови та літератури засобами педагогіки толерантності».

Протягом 2016-2017 навчального року на засіданнях було розглянуто питання:

- обговорення проекту «Нова школа. Простір освітніх можливостей»;
- обговорення змін до навчальних програм з української мови та української літератури;
- вимоги до сучасного уроку української мови та літератури;
- опрацювання науково-методичної літератури, вивчення перспективного педагогічного досвіду;
- робота з обдарованими учнями, участь в обласних конкурсах;

- аналіз виконання державної програми з української мови та літератури за підсумками року;
- обговорення програми підготовки учнів до ЗНО-2017.

Протягом навчального року творча група викладачів брала активну участь у проведенні конкурсів, семінарів на рівні навчальних закладів, міста, області.

На базі ДНЗ «Мелітопольське вище професійне училище» пройшов обласний семінар-практикум викладачів української мови та літератури. Викладач Кардашова Н.Г. провела відкритий урок з української літератури на тему: «Роздуми про щастя як особливу мить життя» (за новелою В.Винниченка «Момент»). На базі ДНЗ «Мелітопольський професійно-аграрний ліцей» також пройшов обласний семінар-практикум викладачів української мови та літератури. Викладач Кирей Ю.В. провела відкритий виховний захід «На лініях моєї Батьківщини». До підготовки обласних заходів були залучені всі члени експертної групи, що сприяло збагаченню власного досвіду кожного педагога.

Коллективним творчим продуктом діяльності творчої групи є методичні рекомендації щодо проведення уроків літератури рідного краю (з досвіду роботи викладачів творчої групи).

Вимогою часу є впровадження національно-патріотичного виховання дітей та молоді, формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей. Одним із завдань вивчення предметів гуманітарного циклу є виховання любові до української мови і літератури як органічної частки світової культури, прагнення до збереження рідної мови, національних традицій і цінностей.

У травні 2017 року на базі ДНЗ «Запорізьке вище професійне училище «Моторобудівник» відбулася перша науково-практична конференція учнів закладів професійної (професійно-технічної освіти) області «Україна очима молоді», в якій взяли участь учні ДНЗ «Мелітопольське вище професійне училище» та ДНЗ «Мелітопольський професійно-аграрний ліцей». У жовтні

2017 року викладачами експертної творчої групи під керівництвом Кардашової Н.Г. підготовлено та проведено учнівську конференцію серед учнів професійно-технічних навчальних закладів м. Мелітополя.

Заслуговує на увагу досвід експертної творчої групи викладачів української мови та літератури м. Запоріжжя під керівництвом Кокіної І.А.

За ініціативою групи в травні 2017 року була проведена науково-практична конференція серед учнів професійно-технічних навчальних закладів; підготовлено положення, програму конференції, збірку доповідей учасників конференції. Розроблені методичні рекомендації з теми: «Форми і методи підвищення мотивації навчання на уроках української мови та літератури і в позаурочний час». Автори рекомендацій висвітлюють такі питання: використання мультимедійних технологій на уроках української мови та літератури, позакласна робота викладача-філолога як один із засобів формування організаційно-діяльнісних умінь учнів (на прикладі літературного гуртка та видання інформаційного бюлетеня «Вітрила»), система національно-патріотичного виховання учнів професійно-технічного закладу в позакласній роботі викладача-філолога, форми і методи підвищення мотивації навчання на уроках української мови та літератури». Члени творчої групи переконані, що лише через трансформування в навчальний процес інноваційних освітніх технологій можливо підвищити мотивацію навчання, якість освіти та забезпечити компетентнісний підхід в освітньому процесі.

З метою впровадження в практику інноваційних технологій створена експертна творча група викладачів іноземної мови м. Мелітополь «Мрія» під керівництвом Пачиної Н.Є. Викладачі працюють над проблемою: «Формування професійних якостей учнів через впровадження інноваційних технологій».

Під час засідань членами творчої групи були розглянуті такі питання:

1. Комплексно-методичне забезпечення предмета «Англійська мова» за професійним спрямуванням.

2. Урок англійської мови в сучасних освітніх технологіях.

3. Використання інноваційних методів викладання в сучасній системі професійно-технічної освіти. Використання ІКТ при викладання англійської мови.

4. Розвиток пізнавальної та творчої активності учнів на уроках та у позаурочний час.

5. Позакласна робота з англійської мови.

Члени творчої групи працювали над розробкою методичних рекомендацій, робочих зошитів для учнів, вивчали досягнення сучасної педагогіки, знаходили ефективні шляхи формування професійних якостей учнів через впровадження інноваційних технологій на уроках іноземної мови.

У 2017-2018 навчальному році творча група продовжила роботу над проблемою «Формування професійних якостей учнів через впровадження інноваційних технологій». Члени творчої групи презентували власні напрацювання під час проведення обласних семінарів-практикумів, вебінарів для викладачів іноземної мови. Учасники семінару із задоволенням взяли участь в проведенні майстер-класу на тему: «Використання методів та прийомів критичного мислення на уроках іноземної мови», який провела керівник експертної творчої групи «Мрія» Пачина Н.Є. Викладачі творчої групи показали способи та методи підвищення мотивації навчання учнів на уроці іноземної мови шляхом застосування таксономії Б. Блума. Головним є врахування інтелектуальних здібностей, емоційних потреб учнів, спрямування їх на послідовну самостійну роботу. Ця методика сприяє отриманню нової інформації, розвиває дослідницьку культуру, дає можливість активізувати пізнавальну діяльність, спрямовану на вирішення проблеми. Також керівник групи презентувала методичний збірник творчої групи щодо використання таксономії Б. Блума в практичній діяльності викладачів іноземної мови професійної (професійно-технічної) освіти.

Не менш активно працює експертна творча група викладачів іноземної мови м. Запоріжжя під керівництвом Каздоби Т.Ю.

Предметом дослідження творчої групи є така актуальна проблема: «Використання сучасних освітніх технологій та впровадження міжпредметних зв'язків на уроках іноземної мови з метою підвищення ефективності навчання та розвитку пізнавальної активності учнів». Мета роботи творчої групи: використовуючи сучасні освітні технології, підвищувати ефективність навчального процесу та виховувати інтелектуально розвинену особистість учня.

Кредо групи: «Прийти разом – це початок, триматися разом – це прогрес, працювати разом – це успіх!» (Генрі Форд). Особливим досягненням експертної творчої групи була розробка та представлення збірки методичних рекомендацій з викладання англійської мови в професійно-технічних навчальних закладах «Професійна мозаїка». Недостатня кількість або відсутність підручників з англійської мови за професійним спрямуванням – це проблема, яка постає в багатьох закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Щоб зробити урок більш ефективним та цікавим, викладачі вимушені добирати необхідний матеріал самостійно та з різноманітних джерел (підручники, періодичні видання, Інтернет-ресурси, тощо). Саме тому експертна творча група викладачів англійської мови професійно-технічних навчальних закладів м. Запоріжжя дібрала та систематизувала навчальний матеріал професійного спрямування та уклала збірку методичних рекомендацій з предмета. В збірнику представлені приклади вправ і завдань для виявлення і розвитку рівня мовленнєвої компетенції учнів у всіх видах мовленнєвої діяльності: аудіюванні, мовленні, читанні, письмі. Результат: викладачі ПТНЗ можуть використовувати дані рекомендації та матеріали для проведення уроків англійської мови за професійним спрямуванням або використати ідеї чи приклади завдань для удосконалення своїх планів уроків з будь-яких професій. Методичні рекомендації розраховані на учнів з розвиненою мотивацією щодо вивчення предмета «Англійська мова» та базуються на використанні раніше отриманих знань, сформованих вмінь та навичок. Вони спрямовані на розвиток креативного мислення, спонтанного

мовлення з використанням індивідуальних завдань з урахуванням здібностей особистості, вміння оцінювати свою роботу та роботу інших учнів. Здобута учнями інформація стимулює інтерес до всіх сфер життя країни, до майбутньої професії, до мови, яку вивчаємо, розвиває здібності в аналізі фактів та інформації, сприяє формуванню особистості. У виданні представлені теоретична та практична сторони організації навчального процесу уроку іноземної мови за професійним спрямуванням.

Друге направлення роботи цієї групи – це обмін досвідом проведення уроків та позаурочних заходів з метою підвищення професійної майстерності. В минулому навчальному році викладачі відвідали відкритий урок англійської мови викладача ДНЗ «Запорізький центр професійно-технічної освіти водного транспорту» Романій Е.П. та позакласний захід-квест «Острів скарбів», який провела викладач ДНЗ «Запорізький професійний будівельний ліцей» Каздоба Т.Ю. Такі заходи зорієнтовані на розвиток, удосконалення та підвищення фахового рівня кожного педагога - члена творчої групи.

Другий рік працює експертна творча група викладачів зарубіжної літератури м. Запоріжжя під керівництвом Чигілейчик Ж.М. Головним напрямком діяльності є робота над проблемою «Розвиток критичного мислення на уроках зарубіжної літератури». Її актуальність полягає у визначенні напрямків методичного пошуку, способів формування критичного мислення та пошук шляхів подолання недостатньої сформованості в учнів загальних дидактичних умінь, потрібних для самостійної оцінки. В основі провідної ідеї досвіду – формування компетентного критичного мислення учнів шляхом оптимізації підходів у вивченні зарубіжної літератури через систему уроків й позаурочну діяльність. Інноваційна значимість ідеї полягає у створенні моделей формування критичного мислення учнів на основі використання інноваційних технологій, що ведуть до самоусвідомлення змісту художнього твору й засвоєння множинності відповідей стосовно його інтерпретації. В

січні 2017 року творча група видала «Методичну скарбничку» (з досвіду роботи експертної творчої групи викладачів зарубіжної літератури м. Запоріжжя). Методичні матеріали висвітлюють такі питання: формування критичного мислення як один із основних напрямків розвитку сучасних технологій навчального процесу; методичні стратегії розвитку критичного мислення; методика уроку компаративного аналізу.

Для забезпечення досконалої організації діяльності творчої групи доцільно вести документацію, яка містить такі компоненти:

1. Керівник творчої групи (прізвище, ім'я, по батькові, посада, кваліфікаційна категорія, звання, ПТНЗ).
2. Якісний склад членів творчої групи. (прізвище, ім'я, по батькові, посада, кваліфікаційна категорія, звання, ПТНЗ)
2. Проблема, над якою працює творча група.
3. План роботи творчої групи на навчальний рік.
4. Облік результативності роботи творчої групи щодо впровадження інноваційних технологій або перспективного педагогічного досвіду.
5. Протоколи засідань.
6. Звіт про роботу творчої групи за навчальний рік.

Всі методичні матеріали експертних творчих груп викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти області розміщено в блозі методиста Науково-методичного центру професійно-технічної освіти у Запорізькій області Четверякової Л.І. у розділі «Творча лабораторія викладачів закладів професійної (професійно-технічної) освіти». Презентації перспективного педагогічного досвіду також здійснюються через випуск інформаційно-методичних листів, буклетів, альбомів, підготовку відеоматеріалів, виступів на вебінарах обласного та Всеукраїнського рівнів, методичних тренінгах, семінарах-практикумах, конференціях, майстер-класах.

4. Творчі групи як одна з ефективних форм підвищення професійної компетентності викладачів загальноосвітньої підготовки

Головною метою роботи методистів Науково-методичного центру професійно-технічної освіти з педагогічними кадрами є забезпечення професійного розвитку педагогічних працівників у відповідності до сучасних вимог.

Головним завданням творчих груп є активізація творчої професійної діяльності, стимулювання безперервної фахової освіти, підвищення відповідальності за результати навчання та виховання учнів, розроблення рекомендацій на основі вивчення досягнень науки, перспективного педагогічного досвіду і практичних досягнень, впровадження інноваційних технологій, пошук ефективних шляхів їх застосування в педагогічній діяльності. Творчі групи є найбільш ефективною формою вивчення і впровадження перспективного досвіду. Члени творчих груп продукують власні методичні матеріали, висвітлюють свій педагогічний досвід та поширюють його серед колег.

Головна мета творчих груп:

- удосконалення професійної майстерності педагогів;
- стимулювання викладачів до поглибленого поширення знань, які вони отримали в ході роботи в групі;
- пошук та підтримка педагогів – новаторів, дослідників, сприяння впровадженню їхніх розробок, ідей;
- розвиток творчої активності педагогічних працівників з метою підвищення їхньої професійної компетентності;
- узагальнення та розповсюдження результатів роботи;
- розв'язання професійних проблем, допомога викладачеві у реалізації актуальних завдань розвитку освіти, оволодінні інноваційними процесами;
- апробація, розповсюдження нових педагогічних технологій;

- удосконалення методики застосування інформаційно-комунікаційних технологій;
- розвиток традиційних і пошук нових високоефективних форм і методів навчально-виховного процесу;
- експериментально-дослідна діяльність;
- забезпечення особистісно орієнтованої підготовки педагога до творчої діяльності;
- розвиток інформаційної, дослідницької, методичної культури;
- мотивація викладачів до саморозвитку, самореалізації, інноваційної діяльності;
- формування творчого колективу педагогів—однодумців.

Головним завданням творчих груп є розроблення рекомендацій на основі вивчення досягнень науки і пробне впровадження їх у практику, пошук ефективних шляхів застосування результатів наукових досліджень, створення передового досвіду. Визначені завдання зорієнтовані не тільки на успішне планування роботи творчої групи, але й на розвиток, удосконалення та підвищення професійної компетентності кожного педагога - члена творчої групи.

В.О. Сухомлинський стверджував: «Якщо вчитель вдумливо аналізує свою роботу, в нього не може не виникнути інтересу до теоретичного осмислення свого досвіду... Логічний наслідок своєї роботи полягає в тому, що вчитель зосереджує увагу на якомусь боці педагогічного процесу, який, на його думку, відіграє в даному разі найважливішу роль, досліджує, вивчає факти, читає педагогічну літературу. Так починається вищий етап педагогічної творчості – поєднання практики з елементами наукового дослідження».

Робота в творчій групі буде результативною, якщо будуть активно використовуватись різні педагогічні прийоми:

- творчі діалоги, «круглі столи», творчі дискусії, панорами творчих знахідок, захисти проєктів, педагогічні ринги, диспути, діалоги, розв'язання педагогічних задач і ситуацій;
- моделювання, відкриті уроки, виховні заходи;
- створення банку інноваційних технологій;
- аукціони педагогічних ідей, конкурси-захисти різних освітніх науково-педагогічних робіт (навчальних програм, планів, спецкурсів, тематичних методичних розробок та ін.);
- огляди й обговорення відеозаписів показових занять з учнями, реальних та імітованих психолого-педагогічних явищ.

Дані форми методичної роботи стимулюють розвиток наукової ерудиції педагогів, створюють умови для пошукової, дослідницької роботи, допомагають знайти ефективні шляхи вирішення складних навчально-методичних проблем, втілення наукових педагогічних ідей.

З вищезазначеного можна стверджувати, що діяльність творчих груп, створення сприятливих умов для їх роботи сприяє:

- активному залученню педагогів до виявлення та впровадження найбільш ефективних сучасних педагогічних технологій у практичну діяльність викладачів професійно-технічних навчальних закладів;
- активізації безперервності фахової освіти, пошукової роботи, спрямованої на постійне оновлення змісту навчального процесу;
- удосконаленню професійної майстерності педагогічних працівників.

Список використаних джерел

1. Вінник Н.Д. Творчий потенціал педагога як чинник успішної професійної діяльності / Н.Д.Вінник // Проблеми сучасної психології. – 2010. – Випуск 7. – С. 99-105.
2. Єрмола А.М., Василенко О.М. Технологія організації науково-методичної роботи з педагогічними кадрами: Науково-методичний посібник. – Харків: Курсор, 2006. – 312 с.
3. Лосєва Н.М. Самовдосконалення викладача: навчально-методичний посібник / Н.М.Лосєва. – Донецьк: ДоНУ, 2004. – 76 с.
4. Методична робота з педкадрами: [Електронний ресурс] // <http://www.moippo.mk.ua/attachments/article/1703>.
5. Половенко О.В. Творчі групи в системі методичної роботи: Науково-методичний посібник, Кіровоград, 2008.
5. Радченко А.Є. Професійна компетентність учителя. – Х.: Вид. група „Основа”, 2006. – 128 с.
6. Робота з педагогічними кадрами. Навчально-методичний посібник. – Х.: Вид. група „Основа”, 2006. – 208 с
7. Розвиток творчого потенціалу педагогів: [Електронний ресурс] // http://aw.qust.com/index_?_view.php?id=54.
8. Сисоєва С.О. Теоретико-методологічне обґрунтування педагогічної творчості / С.О.Сисоєва // Відкритий урок. – 2005. - №№21, 22. – С.13-19.
9. Сухомлинський В.О. Вибрані твори у п'яти томах / Василь Олександрович Сухомлинський. – К: Радянська школа, 1976. – т.1. – 509 с.

Орієнтований зміст експертного висновку

1. Аналіз відповідності наданих матеріалів орієнтованому переліку та вимогам до їх оформлення.
2. Аналіз результативності роботи:
 - актуальність і значущість проблеми, над якою педагог працює;
 - результати фахової діяльності педагогічного працівника;
3. Пропозиції щодо визначення відповідності рівня роботи педагога категорії, званню, на які претендує.

Експертний висновок щодо професійної діяльності педагогічного працівника

1. Загальні відомості про педагогічного працівника, який атестується

Прізвище, ім'я, по батькові _____
 Предмет викладання (або професія) _____
 Назва навчального закладу _____
 Дата та результати попередньої атестації _____
 Освіта (що і коли закінчив) _____
 Загальний педагогічний стаж _____
 Стаж роботи на посаді, за якою проходить атестацію _____
 Підвищення кваліфікації _____
 (дата проходження курсів підвищення кваліфікації та назва курсів)

2. Результати експертизи

2.1 Результативність педагогічної діяльності

* рівень навченості учнів за останні три роки

Навчальний рік	Назва предмета (професії)	Успішність (%)	Якість знань (%)

* індивідуальні досягнення учнів за останні 3 роки (нагороджені золотими та срібними медалями, призери олімпіад, конкурсів) _____

2.2 Участь у науково-методичній, дослідно-експериментальній роботі:

* рівень теоретичної підготовки, інноваційний потенціал:

* участь в роботі методичних комісій, обласних семінарів тощо:

Дата	Захід	Форма участі

3. Відвідування уроків:

Дата _____

Курс _____, предмет _____

Тема уроку _____

Враження від уроку _____

Висновок про рівень педагогічної майстерності

4. Виховна та позаурочна робота

Висновок (потрібне підкреслити): відповідає /не відповідає заявленій кваліфікаційній категорії; заслуговує (не заслуговує) присвоєння педагогічного звання

Рекомендації:

Експерти: (підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

(підпис) (ініціали, прізвище)

**ФРАГМЕНТ МЕТОДИЧНОГО ЗБІРНИКА НА ТЕМУ:
«ПАТРІОТИЧНЕ ВИХОВАННЯ НА УРОКАХ ТА У ПОЗАУРОЧНІЙ
РОБОТІ З ІСТОРІЇ»
(З ДОСВІДУ РОБОТИ ЕКСПЕРТНОЇ ТВОРЧОЇ ГРУПИ ВИКЛАДАЧІВ
СУСПІЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ЗП(ПТ)О М. МЕЛІТОПЛЯ)**

ВСТУП

*Нема нічого сильнішого,
Ніж ідея, час якої прийшов.*

В.Гюго

Пошуки шляхів піднесення патріотизму, психологічну основу якого становить свідомий внутрішній вибір молодою людиною своєї морально-громадянської позиції, є сьогодні однією з головних проблем української історичної педагогічної науки.

Історичний досвід переконує, що духовний розвиток як передумова соціального, культурного й економічного прогресу є надзвичайно актуальним для сьогодення України. Необхідно знайти нові підходи до формування самосвідомості учнівської молоді. Принциповим є конкретно-історичний підхід, який допомагає сформуванню специфічних, найбільш актуальних нині завдань громадянського виховання, а саме: усвідомлення громадянами України необхідності державотворчих процесів у поєднанні з розбудовою громадянського суспільства; формування у молодого покоління почуття патріотизму, відданості Батьківщини й водночас – відчуття належності до світової спільноти. Для виконання цих завдань необхідне патріотичне виховання як цілісний процес, основу якого повинна складати педагогіка патріотизму, тобто педагогіка, акцентована на виховання патріотизму.

Педагогіка патріотизму – це цілісний виховний процес, коли в педагогічних ситуаціях, які відбуваються в різних сферах життя, видах діяльності і у всьому спектрі відносин, проходить становлення і розвиток

патріотичної направленості особи, її патріотичної самосвідомості, патріотичного бачення світу на основі оволодіння інтелектуальною, моральною, правовою і політичною культурою України, культурою міжнаціональних відносин і приєднання до світової культури.

Таким чином, педагогіка патріотизму може стати загальнонаціональною ідеєю, тому що найважливішою умовою становлення громадянського суспільства в Україні є розвиток патріотичної спрямованості молодого покоління.

Вона може стати такою, якщо:

- буде носити загальний характер;
- в її реалізації приймуть участь висококваліфіковані кадри;
- буде мати довгостроковий, системний характер;
- буде носити відкритий характер.

Актуальність та значимість розвитку педагогіки патріотизму є мотивацією для публікації матеріалів викладачів — членів експертної творчої групи на тему: «Патріотичне виховання на уроках та у позаурочній роботі з історії».

Патріотичне виховання молоді – це комплексна, системна і цілеспрямована діяльність щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до України, турботи про благо народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, незалежності України.

Патріотичне виховання молоді націлене на формування і розвиток особистості, якій притаманні людська гідність, висока національна самосвідомість, культура міжетнічних відносин, гуманістична мораль, виконання положень національного законодавства, вміння цивілізованим шляхом відстоювати свої права і свободи, сприяючи громадянському миру і злагоді в суспільстві.

В Україні, яка є поліетнічною державою, патріотичне виховання відіграє особливо важливу роль, оскільки воно покликане сприяти формуванню соборності України, що є основою української національної

ідеї.

Патріотичне виховання молоді є однією з головних складових національної безпеки України.

Проблеми соціально-економічного становища суспільства, зниження рівня життя більшості населення, його розшарування, знецінення традиційних моральних норм і цінностей, неоднозначна оцінка подій історичного минулого українського народу негативно вплинули на підростаюче покоління, знизили виховну роль культури, мистецтва і освіти як найважливіших факторів формування патріотичної свідомості молоді.

Значній частині молодих людей притаманні байдужість, егоїзм, індивідуалізм, цинізм.

Тому постає необхідність розв'язання цих проблем, які пов'язані з розвитком свідомості молоді. Першочерговим у формуванні світогляду молодого покоління, якому належить будувати сьогодення й майбутнє України, є патріотичне виховання.

Отже, зважаючи на те, що зараз доволі відносно цей пріоритет формує суспільство, держава та сім'я, для викладачів історії цей напрям роботи є одним із найголовніших.

ДЕРЖАВНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ БУДІВЕЛЬНИЙ ЦЕНТР
ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ”

**СИСТЕМА ПАТРІОТИЧНОГО
ВИХОВАННЯ УЧНІВ НА УРОКАХ ТА
У ПОЗАУРОЧНІЙ РОБОТІ З ІСТОРІЇ**

**Спеціаліст вищої категорії
викладач-методист
Казачанська Ірина Якимівна**

Система патріотичного виховання

Патріотичне виховання – це сфера духовного життя, яка проникає в усе, що пізнає, робить, до чого прагне, що любить і ненавидить людина, яка формується.

В.Сухомлинський

Щоб педагогічна діяльність з патріотичного виховання учнівської молоді була результативною, вона, перш за все, повинна бути системною.

Система патріотичного виховання – це раціональна сукупність її взаємопов'язаних та взаємозумовлених основних діяльнісних та змістовних компонентів, взаємодія яких забезпечує їх якість.

Звідси випливає, що система патріотичного виховання включає такі основні компоненти:

- **діяльнісні** – викладач, учні, батьки, колектив навчального закладу, громадськість, ветерани Другої світової війни;
- **змістовні** – мета, завдання, напрями, принципи, форми, методи, зміст.

Мета та завдання педагогічної діяльності

Метою патріотичного виховання є:

- створення та розвиток певної програми діяльності, в основі якої лежить комплексна система, що сприятиме вирішенню завдань консолідації суспільства, підтриманню суспільної та економічної стабільності в країні, зміцненню єдності і дружби народів, які живуть в Україні, допомагатиме розбудовувати українську державу;
- виховання свідомого громадянина, патріота (з любов'ю до рідної землі, з повагою до свого народу);
- формування у молоді потреби та вміння жити в громадянському

суспільстві; духовної та фізичної досконалості, моральної, художньо-естетичної, трудової, екологічної культури.

Основні завдання програми патріотичного виховання:

- формування патріотичних почуттів і національної свідомості молодих громадян на основі прикладів героїчної боротьби українського народу за незалежність, особливо в період Другої світової війни, визнання духовної єдності поколінь та спільності культурної спадщини;
- виховання громадянина – патріота, який усвідомлює взаємозв'язок ідей індивідуальної свободи, прав людини та її громадянської відповідальності і готовий до участі в процесах державотворення, захисту державних інтересів;
- формування комплексу організаційно-методичного забезпечення функціонування системи патріотичного виховання учнівської молоді [4,С.12].

Основні напрями роботи:

Патріотичне виховання є інтегрованою системою. Слід визначити основні напрями педагогіки патріотизму.

Схема 1

Найважливішою рисою громадянського виховання молодшої особистості є сформованість національної самосвідомості, патріотичних почуттів до рідної землі, свого народу, готовності до праці в ім'я України.

Вірність Україні є невід'ємною ознакою національно свідомого громадянина. Формування патріотичних почуттів означає вироблення і зміцнення високого ідеалу служіння своєму народові, готовності до трудового та героїчного подвигу в ім'я процвітання своєї держави. У зміцненні патріотичних почуттів велику роль відіграє героїко-патріотичне виховання, покликане формувати бойовий, морально-психологічний дух, спонукати до фізичного вдосконалення громадянина-патріота, виробляти глибоке розуміння громадянського обов'язку, готовність у будь-який час стати на захист Батьківщини, вивчати героїчні сторінки історії українського народу [19, С.14].

Виховання свідомого патріотизму неможливе без розумового виховання. У формуванні духовності особистості чільне місце посідає світогляд як узагальнена система поглядів на світ і своє місце в ньому, розуміння сенсу життя. Світогляд, який виявляється у поглядах, ідеалах особистості, її наукових знаннях, може бути найбільш повно сформованим, правильно і емоційно сприйнятим за умови найтіснішого його зв'язку з народним, національним світоглядом. Останній вбирає в себе кращі зразки ідей народовладдя, гуманізму, народної моралі. Народний світогляд є тією базою, на якій ґрунтується наукове світобачення. Тільки в тісній єдності наукового і народного світогляду, плюралізму та свободи вибору можливе успішне формування духовності, моральності, працелюбності особистості, її всебічний розвиток.

Єдине, що може завадити становленню світогляду, а відповідно й духовності, це намагання наставника нав'язати молодій людині «єдино правильне» світобачення, світосприйняття.

Збагачення духовності особистості передбачає освоєння як національних, так і світових історичних надбань. Глибинне освоєння і збагачення національного є водночас освоєння загальнолюдського, його збагачення.

Саме тому завдання суспільства, держави – створити сприятливі умови для оволодіння культурними надбаннями народів, спрямувати цей процес на розвиток молоді, задоволення її запитів й інтересів.

Слід підкреслити, що значне місце у формуванні духовності учнівської молоді посідає родинно-побутова культура, в якій найбільш повно закладені норми стосунків у сім'ї, виховання шанобливого ставлення до батьків, жінки-матері, дідуся, бабусі і т.д. Зміст родинно-побутової культури сприяє збереженню рідної мови, традицій, історії родоvodu, забезпечує духовну єдність поколінь, неперервність минулого, сучасного і майбутнього нації, суспільства загалом.

Духовність особистості означає також її інтелектуальний розвиток, що здійснюється як у процесі взаємодії людини з суспільством, так і шляхом цілеспрямованої навчально-виховної роботи. Ця робота спрямована на розвиток інтелектуальних сил і мислення учнів з метою прищеплення культури розумової праці. Розумове виховання відбувається в процесі засвоєння знань, але не зводиться до їх нагромадження.

Процес здобуття знань і якісне їх поглиблення є чинником розумового виховання лише тоді, коли знання стають особистими переконаннями, духовним багатством людини.

Важливе місце у системі патріотичного виховання займає утвердження принципів загальнолюдської моралі: правди, соціальної справедливості, доброти, працелюбності. При цьому має значення перетворення моральних знань, яких набувають учні, у їхні переконання, стійкі моральні почуття і вчинки.

Формування громадянських рис передбачає художньо-естетичну

освіченість і вихованість особистості. Виховуючи у учнів народні естетичні погляди, смаки, які ґрунтуються на народній естетиці, патріотичне виховання передбачає формування навичок гарної поведінки, доброзичливого ставлення до людей, вироблення умінь власноручно примножувати надбання народу.

- **Трудова активність**, сформованість творчої, працелюбної особистості спрямовані на вироблення відповідних навичок та умінь, професійної майстерності, готовності до життєдіяльності в умовах ринкових відносин.
- **Фізична культура** – невід’ємний елемент загальної культури особистості учня. Повноцінний фізичний розвиток особистості, сформованість її фізичних здібностей, зміцнення здоров’я, гармонії тіла і духу, людини і природи.
- Пріоритетним напрямом формування громадянина – патріота є виховання в учнівській молоді поваги до Конституції, законів України, національної символіки, глибокого усвідомлення взаємозв’язку між ідеями свободи, правами людини та її громадянською відповідальністю.

Все це становить правову культуру особистості учнів, передбачає вироблення стійких морально-правових знань, соціально-психологічних навичок поведінки молоді у суспільстві, розвиток їхньої трудової та громадянської активності. Завдяки цим факторам відбувається громадянське становлення молоді [19, С.15].

- **Формування екологічної культури** є важливою громадянською рисою, коли у молоді формується відчуття відповідальності за природу як національну і загальнолюдську цінність, основу життя на землі, господарські, гуманні принципи природокористування.

Отже, кожен із розглянутих напрямів педагогічної діяльності має відносну самостійність, однак усі вони тісно взаємозв’язані, доповнюють один одного

і утворюють єдину, цілісну систему патріотичного виховання, спрямовану на формування національно свідомого громадянина України.

Принципи педагогіки патріотизму

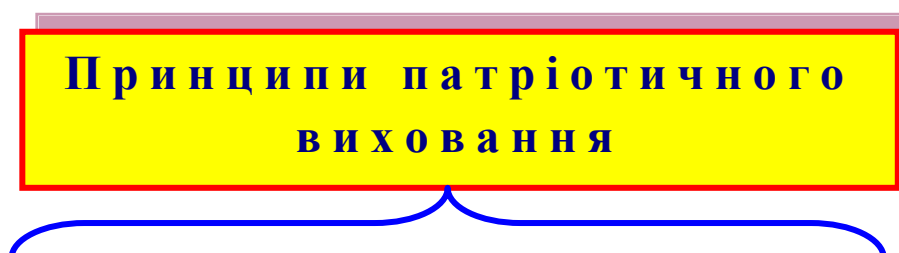
Патріотичне виховання як цілісна система ґрунтується на фундаментальних принципах [15, С.49]. Вони є методологічною основою організації патріотичного виховання.

Принцип гуманізму утверджує високе суспільне визнання людини, її гідності, цінності як особистості, право на свободу, щастя і вияв своїх здібностей, гармонізацію відносин між людиною і суспільством.

Гуманізація освітньо-виховного процесу забезпечує рівноправне доброзичливе спілкування всіх його учасників, максимальне врахування задатків і можливостей кожного учня, визнання його гідності, створення умов для самопізнання і самореалізації.

Принцип демократизму в освітньо-виховній системі покликаний забезпечити партнерські стосунки між викладачем та учнями, утверджувати демократичні засади життєдіяльності молоді, можливості вільного волевиявлення, самодіяльності і самоутвердження особистості молодої людини.

Схема 2

Принцип природовідповідності потребує врахування багатогранної і цілісної природи кожного учня, і не тільки його фізіологічних, психологічних, вікових і статевих особливостей, а й національних, регіональних. Впровадження цього принципу потребує адекватності змісту, форм і методів впливу на особистість її природним задаткам і здібностям.

Принцип культуровідповідності означає здійснення виховного процесу в рідному для молодого людини культурному середовищі або наближеному до нього. Вироблені багатьма поколіннями традиції і звичаї, історія і культура містять у собі духовні, моральні цінності і справляють великий

вплив.

виховний

Гуманізму
Демократизму
Природовідповідності
Культуровідповідності
Етнізації
Співробітництва
Наступності і спадко- ємності поколінь

Нехтувати традиціями і звичаями народу означає плекати історичне безпам'ятство. Реалізація цього принципу спрямована на засвоєння учнями всього історичного шляху рідного та інших народів України.

Принцип етнізації освітньо-виховного процесу означає наповнення його національним змістом. Він пов'язаний з толерантністю у відношенні до всіх народів України. Необхідно створити можливості виховувати національну гідність, національну свідомість, відчуття етнічної причетності до свого народу. Тільки пізнаючи власну історію, культуру, традиції, молоді люди відчують себе повноправними громадянами України, яка виступає

гарантом їх національного права. Принцип етнізації покликаний сприяти єдності України, зміцненню її державності.

Принцип співробітництва означає зближення сім'ї, навчального закладу і громадськості на основі взаєморозуміння, взаємовиховання, взаємодопомоги.

Принцип наступності і спадкоємності поколінь, культурних і духовних цінностей становлять серцевину змісту освіти і виховання, забезпечують неперервність цих процесів. Такий підхід формує цілісне світосприйняття, сприяє збереженню і примноженню духовної єдності поколінь.

Таким чином, кожен із названих принципів проймає більшою чи меншою мірою всі напрями патріотичного виховання учнівської молоді.

Форми і методи діяльності

Патріотичне виховання передбачає постійний пошук нових ефективних форм і методів впливу на молодих громадян України. Оскільки громадянські риси інтенсивно формуються саме в період навчання, то навчальний заклад і його учнівсько-педагогічний колектив — це те соціокультурне середовище, яке формує особистість українського громадянина [15, С.48].

Найбільш ефективними формами патріотичного виховання є уроки і позаурочна робота з історії.

Саме вона дає можливість повністю дослідити проблему, досконало її вивчити, використовуючи різні джерела і засоби, донести до свідомості учнів, залучити їх до спільного осмислення, аналізу, розуміння та віддачі історичної інформації.

Форми роботи

з патріотичного виховання:

- уроки;
- позаурочні заходи з історії;
- дослідницька і пошукова діяльність;

- краєзнавча робота;
- експозиційна діяльність;
- волонтерський рух.

Форми роботи як умови створення педагогічних ситуацій:

На уроці:

- бесіди;
- зустрічі;
- конференції;
- «круглі столи»;
- уроки мужності;
- вікторини.

В позаурочній роботі:

- творчі свята;
- творчі ігри;
- волонтерський рух;
- учнівські громадські об'єднання;
- екскурсії;
- виховні години;
- театралізовані вистави;
- конкурси.

Методи педагогіки патріотизму:

Методи переконання (комунікативні, наочні):

- роз'яснення;
- розповідь-роздум;
- обговорення;
- переконання на власному досвіді;
- дискусія;
- диспут;
- візуальні (перегляд фільмів, документальної хроніки, відеоматеріалів, фотоматеріалів, ілюстративних матеріалів, прослуховування фонозаписів).

Методи збудження (дослідницькі, проблемні):

- творчий пошук;
- історичне дослідження;
- постановка проблеми та її вирішення.

Методи при звичаєння:

- творчі доручення;
- творча (рольова гра);
- театралізована вистава;
- змагання;
- традиції;
- особистий приклад.

Рівні здійснення:

пізнавальний – формування поглядів, переконань (світогляду);

емоційний – розвиток патріотичних почуттів, намірів, інтересів, вимог, бажань;

практичний – розвиток здібностей, вмінь та навичок, звичок, рис характеру [7, С.18].

Отже, дуже важливим у педагогіці патріотизму є правильний вибір форм, засобів і методів роботи. Вони повинні відповідати потребам учнів, сприяти розкриттю їх здібностей, виробленню культури пізнавальної діяльності.

Зміст та теоретична модель патріотичного виховання учнів

Основним змістом патріотичного виховання учнів є:

- розвиток історичного мислення учнів, особистісного усвідомлення досвіду історії;
- здатності застосовувати на практиці історичні знання й набуті вміння;
- підготовка учнів до свідомої активної участі в житті українського суспільства.

Характерні риси патріота:

- Розуміння та сприйняття української ідеї.
- Дотримання Конституції України, її законів.
- Дбайливе ставлення до національних багатств, до рідної природи.
- Сприяння розбудові незалежної України.
- Готовність до захисту Батьківщини.
- Пошана до історичної пам'яті.
- Любов до рідної культури, мови, національних свят і традицій.
- Збереження та зміцнення власного здоров'я й здоров'я однолітків.

Таким чином, теоретичну модель патріотичного виховання учнів можна відобразити в тріаді:

Методичні рекомендації щодо проведення позаурочних заходів з воєнно-патріотичної тематики

Доля нації значною мірою залежить від громадянської позиції молоді. В умовах розбудови власної держави саме навчальний заклад виступає могутнім фактором виховання молодих громадян цієї держави, громадян-патріотів, громадян-творців.

Експертною творчою групою викладачів історії професійно-технічних навчальних закладів м. Мелітополя та смт. Якимівка створена **педагогічна технологія патріотичного виховання** учнівської молоді на уроках і у позаурочній роботі з історії.

Визначена **мета технології** – виховання патріотизму як глибокого громадянського почуття, змістом якого є любов до свого народу, Батьківщини, усвідомлення своєї причетності до історії, традицій, культури, вболівання за її майбутнє.

Головним напрямом технології є створення моделі **воєнно-патріотичного виховання**, яка формує в учнів почуття гордості за старше покоління, поваги до учасників Другої світової війни.

Організована така **структура воєнно-патріотичного виховання**:

вивчення і дослідження наукової, публіцистичної, художньої інформації з історії Другої світової війни
пошук «Пам'ять про війну в моїй сім'ї»
участь в обласному конкурсі молодих журналістів «Нащадки переможців»; оформлення стіннівок, плакатів, рефератів, творчих робіт з воєнної тематики
екскурсії до краєзнавчого музею, до місць бойової слави Мелітопольщини
свята, вистави, літературно-музичні композиції, вечори, концерти, конкурси, виставки
Участь у мітингах, парадах, «живому коридорі», почесній варті, концертах
Рада учнівського самоврядування, ветерани Другої світової війни: благодійний проєкт «Скринька добрих справ» -зустрічі, спілкування, турбота

Пропонуються методичні рекомендації щодо підготовки і проведення позаурочних заходів

- Під час проектування позаурочного заходу з історії викладачу потрібно відбирати змістовні і високохудожні матеріали: літературні твори (прозу, поезію), епізоди з художніх і документальних фільмів, відеофільми, фотографії, ілюстрації, музичні та пісенні твори. Працюючи з такими матеріалами, виховувати в учнів гарний смак у ставленні до літератури, мистецтва, творчості.
- **Предметом** уваги викладача повинні стати інтелектуальна сфера, моральні мотиви і вчинки учнів, їхні почуття, переживання.
- Викладач використовує такі **методи роботи**, які приносять плідну співпрацю з учнями.
- Перш за все, це комунікативні (словесні) методи. Слід залучати учнів

до співбесіди, організувати з ними діалогову взаємодію.

- Використовуються такі **засоби**: наведення прикладу; використання порівняння, зіставлення протиставлення; яскрава розповідь; роз'яснення; аналіз фактів, явищ.

При цьому слід загострити увагу на важливості застосування викладачем різних **способів роботи**. Під час підготовки проекту позаурочного заходу з метою сформувати в учнів глибоке розуміння характеру історичної епохи, подій; усвідомлення ними мети, специфіки заходу можуть бути використані наступні способи діяльності. Історичний або художній матеріал може бути наведений викладачем, прочитаний з книги; продемонстрований у вигляді декламації віршів, прослуховування музичних і пісенних записів; показу фільмів, відеоматеріалів; викладений запрошеним іншим спеціалістом (наприклад, художнім керівником).

- При цьому викладач створює толерантні умови для самостійного вибору учня, обґрунтування ним власної точки зору на різні питання і проблеми історії, підтримує його власні зусилля в позаурочній соціально-проектній діяльності патріотичного характеру.
- Під час проведення позаурочних заходів з воєнно-патріотичної тематики робота учнів має діяльнісний, подієвий характер. Для того, щоб вона була соціальною, добровільною, морально вмотивованою, творчою, викладачу доцільно використовувати евристичні, проблемні, аналітичні, синтетичні, порівняльні, узагальнюючі методи роботи; розвивати в учнів навички критичного мислення.

Особливе значення має ігрова методика (рольові ігри, театралізовані вистави). Саме ігрові методи запалюють у душах учнів вогонь зацікавленості до теми заходу, дозволяють їм повністю «зануритися» в матеріал, приміряючи до себе історичний час, події, персоналії.

- При цьому дуже важливо розвивати акторські здібності учасників, їхні можливості до перевтілення, до створення того чи іншого

образу. Для відтворення історичної ситуації велике значення має наявність атрибутики, костюмів.

- Щоб заохотити учнів до активної взаємодії, щоб вони відчували себе рівноправними учасниками творчого процесу, у період підготовки і під час проведення позаурочних воєнно-патріотичних заходів слід створювати ситуації успіху (морально підтримувати учнів, схвалювати їхню роботу, виступи).
- З метою формування образного мислення учнів, для активізації емоційно-вольової та морально-інтелектуальної сфер особистостей викладачу доцільно використовувати наочні методи, можливості сучасних мультимедійних технологій.

Почути про подвиг поколінь воєнних років – це одне, побачити – зовсім інше. Іноді побачене вражає набагато більше, ніж почуте. Художні фільми, документалістика, Internet, крім того, використання комп'ютерної техніки у створенні відеоматеріалів, відеофрагментів допомагають учням поринути у події, глибше відчувати їх сутність і значення в історії своєї країни, рідного народу; відчувати емоційний стан подій, розширити усвідомлення, осмислення і формування власної точки зору.

- Викладачеві слід продумувати виховний потенціал різноманітних форм організації, підготовки і проведення воєнно-патріотичних позаурочних заходів.

Доцільно використовувати такі **форми роботи**:

- *індивідуальні* (бесіди, читання, обговорення, тренінги);
- *групові* (бесіди, репетиції, колективні перегляди фільмів, відеоматеріалів, екскурсії, походи, виховні години, уроки мужності);
- *масові* (свята, вистави, вечори, концерти, літературно-музичні композиції, конкурси).

Під час проектування, підготовки і проведення воєнно-патріотичних позаурочних заходів з історії викладачеві слід здійснювати гендерний підхід

до учнівської молоді. Доцільним є врахування особливостей виховання, настроєності, спрямованості юнаків та дівчат.

Важливе значення в реалізації моделі воєнно-патріотичного виховання учнів має приклад особистості викладача історії, його професійний рівень, високорозвинена громадянська свідомість, педагогічні та творчі здібності.

Таким чином, воєнно-патріотичне виховання учнівської молоді – це цілеспрямована, багатовекторна, комплексна, систематична робота, яка розвиває патріотичну свідомість учнів і допомагає їм оволодівати досвідом патріотизму.